

KAAKKURI

Kaakkois-Suomen
taidemuseoiden
tiedotuslehti 2016

- > Sivu 3 Taidetta joka paikkaan
- > Sivu 6 Otto Mäkilän surrealismi
- > Sivu 14 Valon ja ajan jälkiä

HALOO MUSEOT, ryhdytään pysäyttelemään!

Museokollega oli somekoulu-tuksessa ja oppi, että nykyisellään ihminen jaksaa keskittyä kuusi sekuntia. Toinen koulun penkillä istunut älysi ihmetellä, pitäisikö meidän jo huolestua tästä tilanteesta. No ehkäpä, mutta se ei ollut kurssin aihe, vaan se, kuinka saadaan keskittymiskyvyttömät multitaskaajat ja monikärkiohjukset huomaamaan juuri se meidän lähettämä viesti.

Samaan aikaan some heimoutuu ja digitaalinen kehitys luo kuiluja tiedon tuottajien ja kuluttajien välille. Näin todetaan Jaakko Tapanisen ja Marko Ahtisaaren tuoreessa pamflettissa 10X. Sen mukaan syntymässä on myös kuilu elämysten käyttäjien ja kokijoiden sekä heidän päivityksiensä seuraamiseen keskittyvien välille. Jakautuuko tulevaisuuden maailmamme kiireisiin ja hyvin toimeentuleviin elämyspalvelujen käyttäjiin ja vähäosaisempiin postausten seuraajiin? Kunnnes häiriö verkossa heidät erottaa.

Sosiaalinen media synnyttää omaa tapakulttuuriaan. Tykkäämällä ja jakamalla päivityksiä osoitetaan yhteyttä ja erotutaan toisista. On kohteliasta tykätä kaverien päivityksistä ja kommentoida niitä.

Minulla on läheinen ystävä, joka on loistava kirjoittaja, mutta ei käytädykään somessa niin kuin useimmat. Hän tykkää viesteistäni ilmeisesti silloin, kun hän oikeasti tykkää ja sattuu ne huomaamaan. Hän kommentoi päivityksiäni sillä tavoin kuin ajattelee, eikä siten, kuinka ne tullaan näkemään seinälläni. Hän ei tee nokkelia päivityksiä tai hehkuta komaansa, vaan ajattelee selvästi, et-

tä miksi ihmiset täällä facessa edes roikkuvat. Miksi he eivät kirjoita esimerkiksi päiväkirjaa tai kirjeitä. Häntä ei voiteta puolelle kuuden sekunnin myyntipuheella, hän ahdistuu, jos puoli pitää valita ilman hyviä perusteita. Hämmäntävää, mutta tämän oivallettuaani hän saa olla rauhassa somen toisinajattelija. Hän saattaa haastaa mutta antaa myös toisen näkökulman. Ja se on tärkeää.

Puhetaidon kouluttaja Juhana Torkki toteaa Helsingin Sanomien es-seessään 5.12.2015: ”Mitä jos Suomenkin avartuisi dialogille?” Hän kirjoittaa Sokrateen todenneen, kuinka ei yritä niinkään vakuuttaa toisia mielipiteistään, vaan yrittää vakuuttua niistä itse. Totuutta ei kannattaisikaan niin väkevästi julistaa vaan muistaa, että se voi olla vielä vaillinainen. Siitä voi puuttua se toinen näkökulma.

Toinen kollega kertoi opastaneensa taidemuseon näyttelyä asiakkaille. Kierroksen jälkeen mukana ollut mies nappasi häntä hihasta ja kertoi, että hän on jo parisenkymmentä vuotta kiertänyt onnistuneesti museoitamme – ja kaukaa. Mutta tämän käynnin jälkeen hänestä tuli Asiakas! Eikä hän voinut ymmärtää, kuinka museo ei aiemmin tuntunut kiinnostavalta. Henkilökohtaisella kohtaamisella tarinat avautuivat ja esiin tulivat ihmiset ja heidän kertomuksensa. Hän avasi silmät ja siellä näkyi ihan uudennäköinen maailma.

Nykyään media välittää meille vinkkejä kuinka vaihdetaan näkökulmaa, tehdään elämänmuutos, hypätään oravanpyörästä ja tuntemattoomaan, leppoistetaan, kotoillaan ja pysähdytään vaan olemaan.

Päivi Partanen

museotoimenjohtaja

Voisiko museo olla se paikka, jossa voi keskittyä yhteen asiaan tai vaikka olla tekemättä yhtään mitään? Voisimmeko me auttaa nykyihmistä keskittymään? Olisiko meillä tarjota elämyksiä ja kokemuksia varallisuuden katsomatta? Voisimmeko me kohdata ihmisen myös henkilökohtaisesti? Ja eikö meidän tehtävämme ole juuri tarjota tarinoihin myös uusia näkökulmia? Sellaisia, jotka avartuttavat ja pistävät mielen hieman erilaiseen tulokulmaan.

Haloo, kaikki Suomen museot! Ryhdytäänkö viettämään Pysähdy museossa -päivää? Tunti mitään tekemättömyyttä, rauhallista haahuilua ja elämän ihmettelyä yhdessä. Kuulostaisiko hyvältä?

Kommentoi aihetta museon blogissa: <http://elavamuseo.blogspot.fi/>

Kirjoittajat:

- **Mikko Pirinen**, amanuessi (toimitus yhteistyössä Mona Taipaleen kanssa) Etelä-Karjalan taidemuseo PL 239, 53101 Lappeenranta Puh. 040 522 6280 mikko.pirinen@lappeenranta.fi
- **Mirkka Kallio**, amanuessi Kymenlaakson museo
- **Elina Bonelius**, museonjohtaja, Kouvolan Poikilo-museot

- **Anna-Kaarina Kippola**, amanuessi Kouvolan taidemuseo Poikilo
- **Timo Valjakka**, kuraattori ja taidekriitikko
- **Eero Laajo**, museonjohtaja Imatran taidemuseo
- **Päivi Partanen**, museotoimenjohtaja Lappeenrannan museotoimi
- **Mikko Pirinen**, amanuessi Lappeenrannan taidemuseo
- **Leena Rätty**, intendentti Lappeenrannan taidemuseo

- **Outi Turpeinen**, muotoilun läänintaiteilija Taiteen edistämiskeskus, Kaakkois-Suomen ja Hämeen alue-toimipiste

Taitto:

Päivi Veijalainen / Mainostoimisto Huhtikuu

ISSN 1459-1766

Kannen kuva:

Annu Vertanen, Sarjasta Wallpaper Experiences, 2004, puupiirros, uniikki. Lappeenrannan taidemuseo.

Annu Vertanen aloittaa taidegraafikan professorina Taideyliopiston Kuvataideakatemiassa 1.1.2016. Kuva: Tuomas Nokelainen

TAIDETTA joka paikkaan?

Prosenttiperiaatteen mukaisesti noin prosentti rakennushankkeen kustannuksista käytetään taiteeseen. Kaakkois-Suomessa prosenttiperiaate on saanut innostuneen vastaanoton ja taidetta on tulossa runsaasti odottamattomiinkin paikkoihin. Taidetta on integroituna rakenteiden osana, mutta myös perinteisinä patsaina. Myös tie- ja sairaalahankkeisiin halutaan taidetta mukaan.

Taide osana rakentamista

Taide voi olla osana arkea niin päiväkodeissa, sairaaloissa, puistoissa kuin museoissakin. Taiteeseen törmää ympäristössään. Kaakkois-Suomessakin on innostuttu ajatuksesta, jossa taide ei eristy vain gallerioihin ja museoihin, vaan on kaikkien saavutettavilla arkisissa miljöissä. Imatran keskustaan nousevassa uudessa teatterissa taide tulee osaksi julkisivua ja sisätiloihin akustisena taideteoksena. Avoimen haun kautta rakennuksen suunnittelijat ja käyttäjät valitsivat taiteilijoiksi **Landy Roimolan** ja **Reetta Ahosen**. Imat-

ra on myös ensimmäisenä kaupunkina Kaakkois-Suomessa tehnyt päätöksen prosenttiperiaatteen noudattamisesta.

Kotkan kaupungin veistokset ovat olleet inspiraationa niin Imatran tulevissa haaveissa kuin Lappeenrannan Vapaudenaukion puiston suunnitelmassa. Lappeenrantaan tulee asiakaskyselyyn pohjautuen veistoksia puistoon, joita on tilattu kuvanveistäjiltä **Tiiu Anttiselta** ja **Marjukka Korhoselta** sekä taideseppeä **Antti Niemiseltä**. Lappeenrantaan on tulossa julkista taidetta myös yksityisellä rahoituksella. Lappeenrantalaisen liikemiehen tilaama suurikokoinen pronssiveistos **Kaunis Veera** on tilattu kuvanveistäjä

Markku Hirvelältä. Etelä-Karjalan Osuuspankki sijoittaa kahdeksan taiteilijan taidetta uuteen toimitaloonsa.

Taipalsaaren Saimaanharjun uuden päiväkodin lattiaan on integroitu kuva-aiheita, jotka on suunnitellut **Erika Kallasmaa**. Myös Luumäellä suunnitellaan ympäristötaidetta osana 6-tien rakentamista ja *Itsenäisyyden tie* -hanketta. Kymenlaakson liitto on järjestänyt kutsukilpailun Vaalimaan E18-tien taideteoksesta. Kouvolassa suunnitellaan yhteisötaidetta Taide-ruukkiin ja Poikilo-museossa on uusi, pysyvä Charles Sandisonin valoteos Kymijoesta. Valotaide on taiteenlaji, johon toivon lisää panostusta myös

Palkitun imatralaisen kuvataiteilijan **Annu Vertasen** luonnos *Noilla vienoilla vesillä, utuisilla laineilla* on suunnitteilla Eksoten uuden ja vanhan sairaalan välikäytävän kattoon. Taide tarjoaa lempeää silmänruokaa sairaalasängyssä käytävätilojen läpi kuljetettaville potilaille. Maalauksen lähtökohtana on virtaava vesi, joka lipuilee välillä rauhallisesti edeten ja välillä voimakkaasti kohisten kuin kosken uomassa. Pitkä käytävä antaa ikään kuin vauhtia veden etenemiselle.

Kaakkois-Suomessa. Mediataiteilija **Jonne Pitkäsen** mukaan ”arkipäiväiset, tylsiksikin koetut paikat saavat uuden ihmismieltä virkistävän luonteen, kun ne valaistaan tavanomaisesta poikkeavalla tavalla. Nykyisen projisointitekniikan avulla voidaan toteuttaa suuria pysyviä sekä väliaikaisia ”maalauksia tai piirroksia” julkiseen tilaan. Teokset voidaan heijastaa talojen julkisivuihin, puihin, kallioon, siltarakenteisiin, veden pintaan, tien pintaan, mihin tahansa pintaan!”

Taiteen rooli sairaala- ja hoivamiljöössä on tutkitusti osa hyvinvointia. Eksoten K-sairaalan rakenteisiin integroidut taidehankkeet ovat herättäneet kiinnostusta muissa Suomen vireillä olevissa sairaalahankkeissa. Myös Kouvolan Ratamon ja Kotkan Carean sairaalahankkeet ovat periaatteellisesti tasolla kiinnostuneet prosenttiperi-
aatteesta.

Taiteen hankintamallit

Jokaisessa hankkeessa taiteen hankinnan prosessi on edennyt omalla tavallaan. Läänintaiteilijana työni periaatteena on ollut palvelumuotoilullinen työskentelykonsepti, jossa lähdetään liikkeelle tilaajan tarpeista ja taideprosessi on määritelty sen mukaisesti. Olen läänintaiteilijana soveltanut taiteilijavalinnassa taidekoordinaattori **Tuula Isohannin** Helsingin Arabianrantaan luomaa konseptia, jossa tilaajalle esitellään kohteeseen

sopivia taiteilijoita ja tilaaja valitsee heistä parhaan. Moniin hankkeisiin olen pyytänyt alueen taidemuseoiden edustajia asiantuntijoiksi taiteilijavalintoihin. Heillä onkin vankkaa asiantuntemusta alueen taiteilijoista ja laaja näkemys ja koulutus taiteen kentältä. Imatran taidemuseon johtaja **Eero Laajo** oli mukana valitsemassa taiteilijoita Imatran teatterin integroidun taiteen projekteihin. Lappeenrannan taidemuseon intendentti **Leena Rätty** on ollut mukana Lappeenrannan puistotoimen Vapaudenaukion taiteilijavalinnoissa ja **Kaunis Veera** -työryhmässä. Lappeenrannan taidemuseon amanuenssi **Mona Taipale** on taas osallistunut aktiivisesti Eksoten taide-työryhmän toimintaan ja taiteilijava-

Taipalsaarelaisen mediataiteilija **Kai Kuntolan** videoteos oli esillä Lontoossa osana Taiken Alternative Sibeliustapahtumasarjaa. Myös väliaikainen taide voi olla prosenttitaidetta. Kuvassa videoteos osana London Symphony Orchestran tapahtumaa maaliskuussa 2015.

Museoilla on tärkeä rooli oman alueen taiteen asiantuntijoina.

Kotkalaisen kuvataiteilija **Heini Niemisen** ”Elämänviivoja” teosta asennetaan kouvolaalaisen lähiökerrostalon pihalle marraskuussa 2015. Ympäristötaiteen säätöön, Taiken ja yksityisen rakennuttajan hanke on prosenttiperiaatteen edistämishankkeen pilottiprojekti.

lintoihin. Poikilo Kouvolassa on myös mukana julkisen taiteen prosesseissa asiantuntijana.

Julkisen taiteen hankintamalleja ovat suoratilaukset, kutsukilpailut ja avoimet kilpailut. Kaakkois-Suomessa julkiset taideteoshankinnat ovat viime vuosina olleet suoratilauksia tai kutsukilpailuja. Toivottavasti tulvaisuudessa saamme mukaan myös avoimia kilpailuja. Työskennellessäni läänintaiteilijana Kaakkois-Suomessa vuoden 2014 alusta lähtien, olen esitellyt potentiaalisille tilaajille yhteensä lähes 100 visuaalisen alan taiteilijaa ja muotoilijaa, pääpaino on ollut alueella työskentelevissä tai alueelta kotoisin olevissa taiteilijoissa. Olen koonnut aineistoa taiteilijoista avoimilla kutsuilla, yhteydenotoilla, taiteilijoiden nettisivujen ja näyttelyiden perusteella. Joissain hankkeissa tilaajan oma taidetyöryhmä on itse kutsunut haluamansa taiteilijat.

Työni on edistää julkista taidetta ja edistää taiteilijoiden ja muotoilijoiden työllistymistä. Tilaajat ja tilaajien asettamat taidetyöryhmät ovat valinneet tekijöitä niin, että Kaakkois-Suomessa prosenttiperiaatteen mukaisiin hankkeisiin on työllistynyt tai työllistymässä yli 30 eri taiteilijaa. Vain kolme taiteilijaa on saanut hankkeissa useamman kuin yhden tilauksen. Tehtävät ovat siis jakaantuneet laajalle joukolle ammattitaiteilijoita. Valtakunnallisesti taiteilijoille on myös perustettu taiteilijapankki, jonka kautta tilaajat voivat etsiä sopivaa tekijää omalle jul-

kisen taiteen projektilleen. Kaakkois-Suomessa toimii myös monta taiteilijaseuraa, joiden kautta taiteilijoita voi löytää esim. taidelainaamoiden kautta.

Taike edistää prosenttiperiaatetta valtakunnallisesti

Prosenttiperiaatteen edistäminen on yksi Taiteen edistämiskeskuksen (Taike) määräämiskäytännön kehittämisohjelmista. Työn tavoitteena on lisätä korkeatasoisen ja laadukkaan prosenttiperiaatteen mukaista toimintaa ja sitoutumista. Taiken prosenttiperiaatteen kehittämisohjelman vetäjän **Henri Terhon** mukaan ”Kaakkois-Suomi on ollut yksi niistä alueista, joilla prosenttiperiaatteen edistämisellä on ollut välitön ja suuri vaikutus. Läänintaiteilijan työpanoksen avulla alueella on käynnistetty 18 uutta taidehanketta, ja niihin on saatu taiteen rahoitusta yli 700 000 €. Jokainen uusi taidehankke vaatii oman neuvottelunsa ja läänintaiteilijoiden tehtävänä on esitellä erilaisia taidehankintamahdollisuuksia ja taiteilijoita. Prosenttiperiaatteen mukaisten uusien kohteiden sopiminen on edelleen työlästä ja vaatii sinnikäästä asiantuntijatyötä ennen kuin tilaaja vakuuttuu taiteen tarpeesta.”

Taiteen edistämiskeskuksella on ollut vuodesta 2014 lähtien myös jaossa valtionavustusta julkisen taiteen rakennuttajille. Kaakkois-Suomesta on lähdetty hyvin hakemaan rahoitusta ja sitä ovat saaneet vuonna 2014

Poikilo-museo valotaideteokseen ja Eksote taidehankkeiden käynnistämiseen. Vuonna 2015 avustusta saivat Imatra teatterin taidehankkeisiin, Lappeenranta Vapaudenaukion veistoksiin ja Kymenlaakson liitto Itsenäisyyden juhluvuoden kutsukilpailuun.

Julkisen taiteen tulevaisuus Kaakkois-Suomessa?

Vuonna 2016 on edelleen ajankohdasta mieltä julkisen taiteen tilannetta Kaakkois-Suomessa. Alueelle on tullut ja on tulossa hienoja, keskenään erilaisia julkisia taideteoksia, joiden uskon tuovan iloa ja merkityksellisiä elämyksiä arjessa niin paikallisille kuin vierailijoillekin. Museoilla on tärkeä rooli oman alueen taiteen parhaimpina asiantuntijoina ja esimerkiksi Helsingin kaupungin taidemuseo toimii todella aktiivisesti julkisen taiteen saralla. Tärkeänä tavoitteena on löytää työmahdollisuuksia alueen taiteilijoille, taidekäsityöläisille ja muotoilijoille. Julkinen taide ja prosenttiperiaate tuovat taiteen kaikille koettavaksi.

Kirjoittaja

Taiteen tohtori Outi Turpeinen toimii muotoilun läänintaiteilijana Kaakkois-Suomessa. Hänen työtehtäviinsä kuuluu prosenttiperiaatteen ja taiteilijoiden työllistymisen edistäminen.
outi.turpeinen@minedu.fi

Nykyisen projisointitekniikan avulla voidaan toteuttaa suuria pysyviä sekä väliaikaisia ”maalauksia tai piirroksia” julkiseen tilaan.

Imatra on ensimmäisenä kaakkoissuomalaisena kaupunkina sitoutunut prosenttiperiaatteen. Imatran uuteen teatteriin haettiin taiteilijoita avoimella haulla. Kuvassa kuvataiteilija Landys Roimala (toteuttaa julkisivun graafiseen betoniin tulevan taideteoksen), teatterinjohtaja Timo Rissanen, kuvataiteilija Reetta Ahonen (tekee teatterin sisälle akustisen taideteoksen) ja läänintaiteilija Outi Turpeinen.

Otto Mäkilän SURREALISMI

Mäkilän 1930-luvun päätyönä pidetään 1939 valmistunutta maalausta *He näkevät mitä me emme näe*. Mäkilä esitti kuoleman toisella puolella olevan todellisuuden, jossa persoonattomat ihmishahmot vaeltavat autiomaassa. Maalaus on kuin sisäisten tuntojen tilitys aikana, jona toinen maailmansota oli puhkeamassa täyteen raivoonsa.

Mäkilän 30-luvun tuotannossa on myös optimistisia teoksia, joiden lähtökohtina usein on hänen asuinpaikkansa Ruissalon saari Turussa.

Omega-maalaukset

Imatran taidemuseon kokoelmassa on Otto Mäkilän *Omega II* -öljyvärimaalaus, joka valmistui vuonna 1947. Vuonna 1945 Mäkilä oli maalannut teoksen *Omega I*, jonka aihe oli ollut samankaltainen. Teosten nimissä oleva omega, kreikkalaisten aakkosten viimeinen kirjain, viittaa loppuun tai jonkin loppumiseen. Molemmissa maalauksessa Mäkilä on kuvannut makaavan ihmisen, joka katsoo ulos ikkunasta. Sen takana avautuu maisema, joka erityisesti *Omega II* -teoksessa kylpee vihreän eri sävyissä.

On sanottu, että Mäkilän *Omega*-teokset kuvaavat ihmistä, joka on tietoinen omasta kuolemastaan. *Omega II* -maalauksessa maisema on esitetty ikään kuin vertauskuvana ihmisen sisimmille tunnoille.

Mäkilän maalauksessa maisema ei enää ole ulkoiseen arkiseen todellisuuteen kuuluva. *Omega II* -teoksessa on kaksi todellisuutta. Arkinen konkreettinen todellisuus on ikkunan etupuolella, toinen todellisuus on kuvattu ikkunan ulkopuolelle.

**Teoskuvat: Otto Mäkilä,
Sihtolan Imatra-kokoelma, Imatran taidemuseo. Kuvat: Eero Laajo.
Omega II, 1947, öljyväri,**

Otto Mäkilä (1904–1955) oli suomalaisen surrealismin kärkinimi. Mäkilä luopui ulkoisen arkitodellisuuden kuvaamisesta. Hän löysi oman todellisuutensa unia muistuttavasta kuvamaailmasta. Mäkilä kuului turkulaisten taiteilijoiden Pro Arte -ryhmään, joka sai vaikutteita keskieurooppalaisesta taiteesta.

Ulla Vihanta, joka on tutkinut Mäkilän tuotantoa, viittaa *Omega II* -maalauksen yhteydessä Saima Harmajan runoon *Sairas*. Harmaja kirjasi raskaat ja pessimistiset mietteensä:

*Niin kauan, niin kauan
makasin näin,
pää raukea ikkunan valoa päin.
Pilvet liukuvat taivaalla,
metsä on himmeä tuskasta.
Niin kauan, kun muistan,
jo makasin näin,
pää pilvien lentoa päin”.*

Surrealismi

Mäkilää kutsutaan surrealistiksi. Leena Peltolan mukaan Mäkilä kuitenkin eroaa keskieurooppalaisista surrealistista, jotka ”selkeästi hahmottavat aiheensa yhdistelemällä näkyvästä todellisuudesta poimittuja yksityiskoh-
tia irrationaaliseksi kokonaisuudeksi”.

Mäkilän teokset eivät Peltolan mukaan ole koskaan painajaismaisia tai karkean eroottisia. Mäkilä ei myöskään ole yhteiskunnallinen osallistuja. Hänellä on oma sisäinen sanomansa. Mäkilä on kirjoittanut, että ”Surrealismen tarkoitus on juuri olla todellisuuden palvelija sillä se todellistaa sitä mitä ei vielä ole todellistettu. Ja tämän se pyrkii tekemään kaikilla kuvittelun viittauksilla ja keinoilla, niin että tämä uneksittu ja ajateltu maailma tulee yhtä todelliseksi kuin näkyvä ja kosketettavakin”.

Jalo Sihtola ehdotti vuonna 1951 Mäkilälle: ”Tahtoisin vaan, että ottaisit harkinnan alaiseksi, olisiko mahdollista ja olisiko syytä heittää koko surrealismi yli laidan”. Mäkilä vastasi: ”Mitä surrealismien yliheittämiseen tulee, en osaa siitä paljon sanoa, kun en ole koskaan ohjelmallisesti sitä noudattanutkaan. Kuvittelun olevani jonkinlainen ihminen, jolle intuitio merkitsee – sanoisinko kaikkea. Mitä sitten tulee keinoihin, hyväksyn kaikki, mitkä palvelevat pohjimmaista, hyvin vaikeaselitteistä tarkoitusta”.

Otto Mäkilä ja Imatra

Imatralla asunut insinööri, teollisuusjohtaja ja taiteenkeräilijä Jalo Sihtola (1882–1969) keräsi laajan, yli tuhat taideteosta käsittävän taidekokoelman. Kun Imatran taidemuseo 1951 avattiin Vuoksenniskalla, lahjoitti Sihtola museolle Otto Mäkilän maalauk-

Vaellus, 1940, vesiväri.

set *Kiusaus* 1946, *Vaellus* 1940 ja *Mökki* 1940. Lisäksi Imatran kauppa-
lahti 1956 Sihtolalta maalauksen *Lähtö* 1948.

Jalo Sihtolan keräämä kokoelma säätiöitiin 1958 nimellä Ester ja Jalo Sihtolan taidesäätiö. Vuonna 2001 säätiö lahjoitti teokset Valtion, Jyväskylän ja Imatran taidemuseoille. Imatran osuus oli 230 teosta.

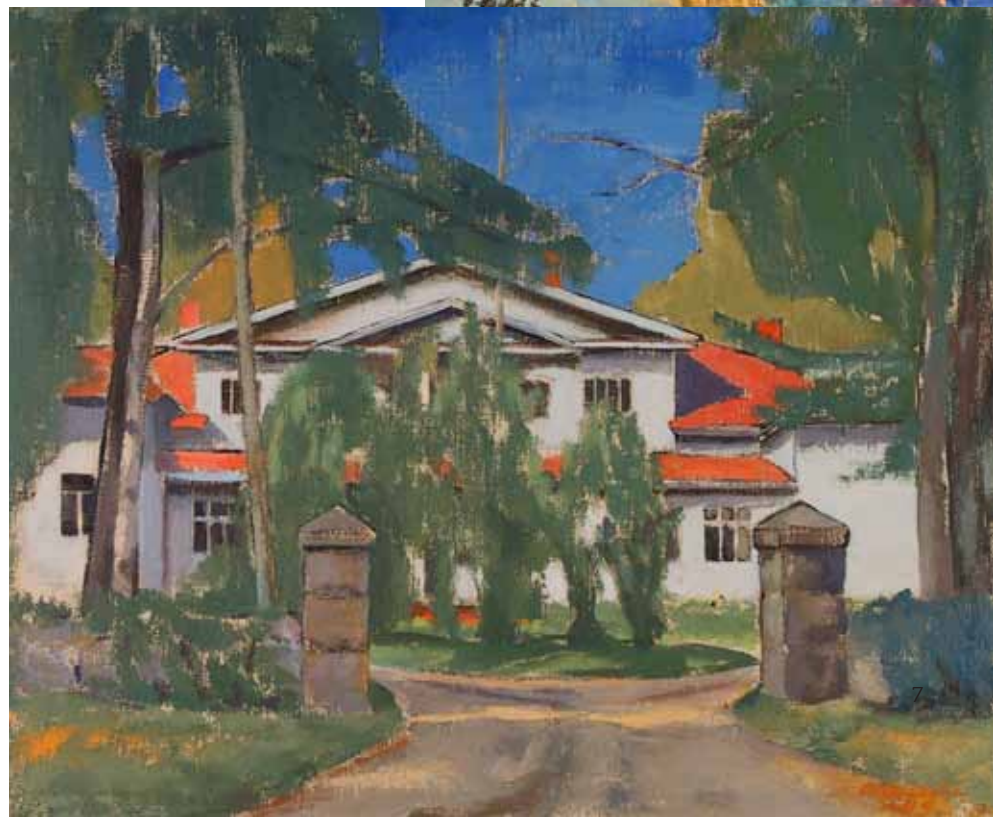
Imatralla 2001 tulleiden teosten joukossa oli 14 Otto Mäkilän maalauksia ja piirustusta, myös *Omega II* -maalauksia liitettiin Imatran kokoelmaan. Seuraavana vuonna kokoelma karttui kahdella Mäkilän vesiväriyöllä.

Kirsti von Boehm lahjoitti vuonna 2000 Mäkilän Imatra-aiheisen maalauksen vuodelta 1949. Maalauksen aiheena on Sihtoloiden kotitalo Harakanhovi Vuoksenniskalta päin kuvattuna. Mäkilä kävi mitä ilmeisimmin Imatralla ainakin ko. vuotena.

Yksi Otto Mäkilään ja Jalo Sihtolaan liittyvä sivujuonne on Mika Waltarin kiinnostus Mäkilän teoksia kohtaan. Waltari piti suuressa arvossa omistamaansa Mäkilän *Vaellus*-teeman maalauksia. Teoksessa on kaksi alastonta mieshahmoa, joista toisella on kolme jalkaa. Waltarin ja Sihtolan suhde oli niin luja, että Sihtolasta tuli vuosien mittaan Waltarille eräänlainen isähahmo.

Waltari kirjoitti Mäkilästä Suomen taiteen vuosikirjassa vuonna 1946 otsikolla ”Syöksy tuntemattomaan: Otto Mäkilä – turkulainen totuudenetsijä”.

Kiusaus, 1946, öljyväri.

Harakanhovi, 1949, öljyväri.

Jarkko Liutu

KUVATAITEILIJJA

Jarkko Liutu on Imatralla syntynyt ja Saimaan ammattikorkeakoulusta 2009 valmistunut kuvataiteilija. Hän on opiskellut myös Savonlinnan ammatti- ja aikuisopistossa sekä Lapin ammattikorkeakoulussa. Jarkko Liutu asuu ja työskentelee Savonlinnassa.

Miten päädyit alalle?

Lapsesta asti piirtäminen ja veistely kiehtoivat minua, samoin eri käsitöitä. Kuvaamataidon tunnit olivat niitä mieluisimpia. Muistan kuinka joskus go-luvun alkupuolella kävimme koululuokan kanssa katsomassa taide näyttelyä Imatran taidemuseossa silloin kun museo sijaitsi vielä Vuoksenraskalla. En muista, kenen maalauksia näyttelyssä oli, mutta näyttelyn alkutaipaleella oli Osmo Valtosen kineettinen veistos, joka vei täysin huomioni. Tämä oli ensimmäinen todellinen taide-elämys, joka syöpyi mieleeni.

Pikkuhiljaa aloin kiinnostua enemmän taiteesta ja yläaste- ja lukioaikainen kuvaamataidon opettajani Juha Olli kannusti ja opasti minua taiteen pariin. Tekemisen kipinä on ollut aina niin vahva, että ajauduin vähän kerrallaan alalle, vaikka päätös taiteilijaksi ”ryhtymisestä” tulikin melko myöhään. Alavaihtoehtoina olisi ollut kokki tai graafinen suunnittelija, luovia aloja nekin, mutta jäivät taka-alalle.

Millaisia olivat odotuksesi?

Odotuksia ei juurikaan ollut. Kyllä hän sitä tietysti toivoi, että menestyisi alallaan ja tulisi työllään toimeen. Oli myös kova tahto näyttää tämä myös työntekoa arvostavalle suvulle. Tiesin, että taiteilijan ammatti tulee olemaan haastava ja varsinkin talousongelmien kanssa painiminen tulee tutuksi. Itselläni ei ollut lähipiirissä ammattitaiteilijoita eikä muutakaan todellista heijastuspintaa alalle, ellei median kertomuksia oteta huomioon.

Ovatko odotuksesi vastanneet todellisuutta?

Myönnettäköön, että haasteet olivat konkreettisempia kuin osasin kuvitella, vaikka mielestäni odotukseni tämän suhteen olivatkin melko realistiset jo ennen kuvataiteilijakoulutukseni alkua. Eniten ehkä yllätyin siitä, kuinka penseästi ja vähätellen taitee-

seen ja taiteentekijöihin suhtaudutaan ja kuinka kulttuurivastainen ilmapiiri Suomessa loppujen lopuksi vallitsee. Vasta nyt tuntuu, että ymmärrys taiteesta hyvinvoinnin tuojana alkaa nostaa päätään.

Mitkä toimeentuloon liittyvät ongelmat ovat kuvataiteilijoilla yleisimpiä?

Kuvataiteilijoiden määrä suhteessa apurahoihin ja alan työpaikkoihin on irvokas. Teoskauppakaan ei Suomessa ole varma tulonlähde, taiteella on melko pienet markkinat ja ”taiteen kulutustottumuksia” ei maassamme juurikaan voi sanoa olevan. Vedotaan taiteen kalliiseen hintaan, vaikka todellisuudessa rahaa on laittaa saman verran vaikkapa uuteen puhelimeen tai muuhun laitteeseen vuoden välein.

Taide kärsii vielä myös elitistisistä leimasta ja taidekenttä sekä sen toiminnot ja taiteilijat itse ovat yhä osin syypäitä tähän, vaikka taidetta onkin viime aikoina pyritty tuomaan lähemmäs ns. rivikansalaista. Ymmärrystä taiteeseen pitäisi kehittää enemmän taidekasvatuksen keinoin, hyödyntää luovuutta ja kannustaa siihen – ihan joka paikassa. Myös taiteilijoiden ammattiosaamisen hyödyntäminen erilaisissa asiantuntijatehtävissä, rakenhankkeiden suunnittelussa ja monessa muussa asiassa pitäisi ottaa laajempaan käyttöön.

Myös näyttelykäytäntöjen toivoisi muuttuvan: usein taiteilija on se, joka itse maksaa näyttelyistä aiheutuvat kulut. Taiteilijan työllä elävät muun muassa museot ja galleriat mutta taiteilija saa harvoin korvausta tehdystä työstä, ellei sitten hyvällä tuurilla saa teoksiaan kaupaksi. Myös taiteilijan asema työmarkkinoilla on hankala: taiteilija ei ole varsinaisesti yrittäjä eikä ansiotyökseen muuta työtä tekevä taiteilija voi olla täysipäiväisesti taiteilija. Apurahatyöskentelyä ei laskea työssäoloehdon täyttäväksi työksi,

Nukkemestari, 2014, pronssi, puu, naru

vaikka taiteilija tekee normaalisti töitä koko apurahakauden ajan.

Ennen kaikkea asenteiden koko ammattia kohtaan olisi muututtava, taiteilijan ammatti on oikea ammatti, josta täytyy saada korvaus.

Onko sinulla työhuonetta tai työskenteletkö kotona?

Vuoteen 2015 asti olen työskennellyt eri oppilaitosten työtiloissa, yhteistyötiloissa tai kollegoiden tiloissa. Tänä vuonna löysin vihdoinkin itselleni sopivan kohtuuhintaisen työhuoneen. Työhuoneen pitäminen ja perustaminen on kallista, materiaalit ja työkalut ovat usein erikoistarvikkeita, jotka maksavat paljon ja työtilojen vuokrat ovat kovat. Tälläkin hetkellä työtilani on käyttööni aivan liian pieni, muttei minulla ole varaa suurempaan. Onnekseni on edes tämä.

Yhteisten työtilojen ongelmana on tavaroiden ja työkalujen häviäminen tai hajoaminen sekä tilojen siisteydestä johtuvat ongelmat. Myös työrauhan saaminen yhteisissä tiloissa on usein vaikeaa. Suunnittelutyötä ja toimistotyötä teen useimmiten kotona ja työ-

Jarkko Liutu, Lintukoto, 2015,
puu ja alumiini.
Kuva: Jarkko Liutu

huoneella toteutan varsinaisen työprosessin. Kaikkia työvaiheita en voi työhuoneellani tehdä puuttuvien tilojen ja työlaitteiden takia, ja silloin joudun turvautumaan toisten tiloihin.

Kuulutko johonkin ammattijärjestöön, taiteilijaseuraan tai ryhmään?

Olen Suomen kuvanveistäjäliiton jäsen ja kuulun myös Etelä-Karjalan taiteilijaseuraan ja Savonlinnalaiseen taideyhdistys Ars Nova ry:hyn.

Voisiko järjestöistä olla apua, kun ajattelet työskentelyedellytysten parantamista?

Järjestöjen tiedotus on ehkäpä niiden tärkein merkitys näin ”ulkohelsinkiläiselle”. Usein mielenkiintoiset koulutukset ja muut työllistämistä edesauttavat toiminnot tapahtuvat joko Helsingissä tai muissa isommissa kaupunkikeskuksissa. Myös näyttelytoiminta järjestöjen kautta on tärkeää, muttei välttämättä työllistä kuin het-

kellisesti – eli usein ilman korvausta. Järjestöillä olisi potentiaalia taiteilijoiden työskentelyedellytysten parantamiseen, mutta usein resurssit eivät valitettavasti riitä kuin pakollisten asioiden pyörittämiseen.

Mitkä ovat hyvät puolet kuvantekijänä olemisessa?

Itsensä toteuttaminen ja se, että ammattikuva on niin laaja ja monipuolinen. Taiteen monimuotoisuus on valtava ja tarjoaa äärettömät mahdollisuudet. Omien aikataulujen hallinta ja itsensä ”pomona olo” ovat hyviä puolia, mutta voivat olla myös huonoja puolia. Pitää olla äärimmäisen kurinalainen, jos aikoo tehdä työt niin kuin on ajatellut. Vastuu lankeaa niin hyvässä kuin huonossakin, kun on yksin vastuussa työstään. Sanoisin myös, että vapaus, mutta en painota täysin sitä sanaa, koska ammatissa joutuu olemaan loppujen lopuksi enemmän muiden tahojen ja rahojen armoilla kuin oman vapautensa herrana.

Miten näet tulevaisuuden?

Aloitin ”ammattimaisen” toiminnan taiteilijana jo heti taidekoulun alussa vuonna 2005, mutta vasta viime vuosina toimintani on saavuttanut ammattimaisen otteen, kun kentän toiminta ja taiteilijan asema ja mahdollisuudet ovat selventyneet konkreettisesti samalla kun oma alan ymmärrys on kasvanut. Oman työn tekeminen on saanut selkeämmät linjat ja työstä on tullut rutiininomaisempaa, eikä jokaista pikkuasiaa joudu ihmettelemään.

Valmistuin vuonna 2009, ja olen toiminut ammatissani kuusi vuotta. Mielestäni saavuttanut melko paljon lyhyessä ajassa ja onnistunut elättämään itseni puolet tuosta ajasta kohtuullisesti omalla työlläni. Uskon, että työtä tekemällä pystyn jatkamaan ammattiani ja pärjätä sillä, vaikka se vaatiikin paljon ponnisteluja. Tulevaisuudennäkymät taiteen alalla, varsinkaan Suomessa, eivät ole kovin valoisat, mutta luotan että päättäväisyys, sitkeys ja uurastus palkitaan.

Mikko Sakala

JÄLJET

Merikeskus Vellamo 8.8.–30.11.2016

Mikko Sakala kertoo: ”Halusin lähteä tekemään teosta, joka olisi maalaus videomuodossa. Teosta, jossa on ihminen, liike, ääni ja musiikki. Näistä muodostuisi maalaus, joka olisi koko ajan valmis, mutta muuttuisi ja eläisi. Siis näkisimme maalauksen syntyvän. Tämä näkemisen ja kuulemisen kokemus on teosten keskeinen sisältö. Sen takia jokainen osatekijä – musiikki, liike ja maalaus – on yhtä tärkeä, itsenäinen osa teosta.

Videoteokset olivat esillä *ELMA art project* -nimellä Poikilossa Kouvolan taidemuseossa vuonna 2012. Se oli teosten ensiesitys, ja saimme niistä hyvää palautetta. Näin myös itse selkeämmin teosten luonteen ja sitä kautta niiden esittämiseen liittyvät mahdollisuudet. Kouvossa teokset olivat esillä Kino Poikilossa, joka on videotaiteen esitystilaa, ”musta boxi”. Vellamossa Kymenlaakson museon tila mahdollistaa enemmän videoteosten maalausluonteen esille tuomisen. Aion rakentaa Vellamoon näyttelykokonaisuuden juuri tuota paikkaa varten. Lähtökohtana on videoteosten ja maalauksen vuoropuhelu ja yhdessä muodostama tila. Jokainen teos on itsenäinen, mutta osa isoa kokonaisuutta, jossa kokoavana ja ympä-

röivänä elementtinä on videoteosten meditatiivinen musiikki.

Näyttelyn videoteokset ovat nimittäin *Dustmoonwater* ja *In to the dream of the sea*. Sävellyksen on tehnyt Tomi Pekkola, muusikot ovat Tomi Pekkola, Sirkku Mantere ja Johannes Raikas. Teoksen tanssijat ovat Marttaleena Nikkari ja Neil Owens.

Työstän näyttelyn teoksia vuoden 2016 aikana. Osa maalauksista maalaan performance-tapahtumassa Taidokeskus Antareksessa kesällä. Maalaukset toteutetaan tanssijan ja soittajien improvisaationa, jolloin tanssija toimii ”siveltimenä”. Teokset rakentavat linkkiä videoteosten ja perinteisten maalauksen välille.”

Mikko Sakala on valmistunut Suomen Taideakatemian koulusta 1984. Hän on osallistunut näyttelyihin vuodesta 1985 alkaen ja pitänyt lukuisia yksityisnäyttelyitä. Lisäksi hän on opettanut taidemaalauksia erilaisilla foorumeilla. **Tomi Pekkola** on haminalainen nykysäveltäjä ja sähkökitaristi. **Sirkku Mantere**, viulu, ja **Johannes Raikas**, kontrabasso, soittavat Kymi Sinfoniettaissa. Koreografi, tanssija ja näyttelijä **Neil Owens** on työskennellyt esittävän taiteen parissa yli kaksikymmentä vuotta. Hän on opiskellut balettia ja nykytanssia ja esiintynyt useissa näytelmissä. **Marttaleena Nikkari** on Itävallan Salzburgissa opiskellut koreografi, tanssija ja tanssinopettaja.

www.mikkosakala.com

Mikko Sakalan maalaukset toteutetaan tanssijan ja soittajien improvisaationa. Tanssijat Marttaleena Nikkari ja Neil Owens toimivat ”siveltimenä”.

Suolaista ja makeaa vettä

Eero Hiironen Kotkassa

Kuvataiteilija, professori Eero Hiironen aloitti maalarina. Vuonna 1959 hän matkusti Saksaan Kasselin Documentaan, 1960-luvulla hän kävi ensi kertaa Venetsian biennaalissa. Matkoilla oli silmiä avaava vaikutus. Pitkän uransa aikana Eero Hiironen on kiinnostunut useista erilaisista tyyliuunnista. Kubismi, amerikkalainen abstrakti taide, italialaiset futurismin klassikot, kineettinen- ja op-taide, jopa impressionismi ovat vaikuttaneet häneen. Toisaalta hänen omien sanojensa mukaan taiteellisen kehityksen moottori on ollut tekeminen, sillä työskentely johtaa asiasta toiseen. Hiironen veistää teoksensa itse alusta loppuun, koska haluaa ymmärtää myös tekemisen prosessia ja kokeilee samaa teemaa pienin muutoksii viipyn ja kehitellen ajatuksiaan.

Kiillotettu teräs on Hiironen veistosten tunnetuin materiaali. Kova ja kylmä taipuu laineiksi, katsoja näkee liikettä siellä, missä sitä ei ole. Hiironen veistosuran alussa teosten osina olivat teollisuusmateriaalit – muovi, lasi ja metallikappaleet. Sarjat ovat Hiironelle tyypillisiä. Vuodenaikojen vaihtelu on kiinnostanut häntä aina. Muodoista viiva, kuutio ja suorakulmio toistuvat hänen töissään, 1980-luvulla hän teki myös kurottavia, ihmishahmomaista abstraktioita, jotka tuovat mieleen Constantin Brancusin teosten yksinkertaiset, kaarevat muodot. Musta, harmaa ja hopea olivat Hiironen värejä jo ennen kuin hän siirtyi maalauksista kuvanveistoon. Tummaa patinaa, Cor-Ten terästä, pronssia ja kuparia tuli veistoksiin kiillotettuna teräksen rinnalle 1990-luvulla.

Eero Hiironesta ei voi puhua puhumatta vedestä. Sapokan vesipuistossa, luonnon helmassa voi ihailla luonnonvalon ja veden vaikutusta veistoksiin. *Vedelle-* ja *Vesilähetys*-teosten lisäksi Sapokan poukamiin tulevat esiin *Sade* ja *Tanssi*. Sapokassa on samoja elementtejä kuin Hiironen teoksissa: kaislikkoa ja kalliota. Valo vaihtuu ja vesi liikkuu vesiputouksessa ja suihkulähteessä. Galleria Uusikuvassa *Liikkuva vesi* -teoksen katsoja saa itse laittaa liikkeelle. Toinen leikkisämpi teos on *Vesikirppu. 6-hengen perheen raikasvesikaappi* ja *Sinkun*

Eero Hiironen veistoksia esittelevä näyttely on esillä Galleria Uusikuvassa ja Sapokan vesipuistossa Kotkassa 2.6.–20.8.2016. Eero Hiironen veistokset *Vedenvartija*, *Veden nainen* ja *Vedestä lähtenyt* tulevat pysyvästi Kotkan veistospromenadin osaksi kesällä 2016.

Veistostyöryhmän puheenjohtaja Matti Koski, kuvataiteilija Olavi Heino ja Eero Hiironen kokeilivat veistoksia niiden tulevalle paikalle Sapokkaan syksyllä 2014. Kuva: Mirkka Kallio/Kymenlaakson museo.

raikasvesikaappi puolestaan ottavat kantaa luonnonvarojen, meille kaikille välttämättömän juomaveden, riittävyyteen. *Lampi*-sarjan *Vuodenajoissa* keskellä oleva metalli on lämpimän värinen, mutta talvessa on käytetty terästä. Aurinko on pronssinen, kaupungin valot ovat pronssia ja kuparia. *Maa ja vesi* -teoksessa voi pohtia virtaako maan keskellä vettä vai onko veden keskellä maata. Lopuksi aurinko on laskenut, jäljellä on *Öinen ranta*. Taiteilija itse on valinnut näyttelyn teokset ja ne edustavat läpileikkausta hänen tuotannostaan.

Lähes 500 Eero Hiironen teosta on julkisissa kokoelmissa ympäri maailman, mm. Saksassa, Tanskassa, Yhdysvalloissa, Puerto Ricossa ja Saudi-Arabiassa.

Kaakkois-Suomessa Hiironen julkisia teoksia ovat Kouvolan kaupungintaloon 1974 hankittu *Vaikutelmia keskusmiljööstä*, sekä *Heijastuksia* vuodelta 1975, joka on Lappeenrannan maakuntakirjastossa. *Vaikutelmia keskusmiljööstä* on teräksestä, sinisestä ja läpinäkyvästä pleksistä ja peililasista koottu reliefi. *Heijastuksia* koostuu viivoista ja tasopinnoista. Se edustaa konstruktivismia, joka syntyi Venäjällä 1910-luvulla ja tuli Suomeen suosioon informalismin jälkeen 1960-luvulla.

Charles Sandisonin valoteos JOKI VIRTAA UUTEEN MUSEOON!

Poikilo-museoiden uuden näyttelytilan suunnittelun yhteydessä heräsi ajatus saada sisääntulon yhteyteen yleisöä houkutteleva valoteos. Teoksen tarkoitus olisi yllättää ja haastaa museoyleisö nykytaiteen keinoin löytämään uuden tilan. Teoksen tematiikaksi valikoitui Kymijoki, koska se yhdistää kaikkia Pohjois-Kymenlaakson kuntia.

Valotaideteoksen suunnittelu toteutui kutsukilpailuna syksyllä 2014. Poikilo-museot kutsui mukaan seuraavat taiteilijat/taiteilijaryhmät: Arto Heiskanen ja Nelli Tanner, Charles Sandison sekä Tülay Schakir.

Kilpailun palkintolautakunnan muodostivat Kouvolan taidemuseo Poikilon nimeäminä Kouvolan kaupungin Aikuisväestön lautakunnan puheenjohtaja Jouko Leppänen ja jäseninä Taidekeskus Salmelan toiminnanjohtaja

Tuomas Hoikkala, Kouvolan Taiteilijaseuran jäsen kuvataiteilija Irmeli Tarmo, kuvanveistäjä ja Kuvataideakatemian professori Villu Jaanisoo sekä kuvataiteilija Marja Kanervo. Kilpailun välityshenkilönä toimi läänintaiteilija Outi Turpeinen.

Suunnittelukilpailun voitti Charles Sandisonin ehdotus *Joki*. Teos muodostaa liikkuvan valovirran, jonka pyörteissä voi erottaa kaikkien Pohjois-Kymen taajamien, vesistöjen ja kylien vanhat nimet. Taiteilijan töiden sisältönä ovat sanat ja niiden johdannaiset, joita generoidaan tietokoneohjelman avulla loputtomiin. Sandisonin tunnetuin Suomessa oleva pysyvä teos on Turun uuden kirjastotalon Musiikkikirjaston portaikkoon 2011 valmistunut *Sub Rosa*, joka rakentuu naiskirjailijoiden teksteistä lainatuista lauseista ja sanoista. Sandisonin

teoksia on kuvailtu valorunoudeksi ja valo-ornamentiikaksi.

CHARLES SANDISON (s. 1969 Skotlanti, Britannia) on Tampereella asuva mediataiteilija, joka muutti Suomeen vuonna 1995. Sandison on opiskellut Glasgow School of Art -taidekoulussa Skotlannissa vuosina 1988–1993. Sandison on ollut mukana muun muassa Venetsian biennaalissa 2001 ja Ars-näyttelyssä 2006. Hänen Mika Waltarin kirjojen teksteihin perustunut teoksensa *Sinuhe* oli Waltari-näyttelyssä Ateneumin portaikossa 2007. Hänen teoksiaan on lukuisissa Euroopan kaupungeissa, joki-aiheinen teos on myös Pariisin ulkoeurooppalaisen taiteen museon Musée du Quai Branly sisääntuloaulassa. Hänet palkittiin Ars Fennica-palkinnolla vuonna 2010.

Charles Sandison, *Joki*, 2015, mediataide, omistaja Poikilo-museot. Kuva Johannes Wiehn

PALAVAT TORNIT

Otteita Suomen taiteen 1980-luvusta

Paul Osipow, U for M, 1986, öljymaalaus

19.5.–4.9.2016

Palavat tornit

Otteita Suomen taiteen
1980-luvusta

KURAATTORINA TIMO VALJAKKA

Kun jäät lähtivät ja muurit murtuivat

Palavat tornit -näyttely palauttaa meidät myrskyiselle 1980-luvulle. Uusi kansainvälisesti ajatteleva taiteilijapolvi murtautui esiin, kookkaat ja voimakkaat maalaukset, arvoitukselliset veistokset ja monikerrokset valokuva- ja videoteokset valtasivat museot ja galleriat. Nykyaiteen periferiassa uinuneen Suomen taide sykki äkisti maailmanaikaa.

Nuoret taiteilijat viittasivat kintaalla 1970-luvun poliittiselle dogmatismille ja heittäytyivät ennen näkemättömällä vimmalla sekä taiteen historiaan että subjektiivisiin tunteisiin ja kokemuksiin hyläten käsitetaiteen ja minimalismin älyllisyyden. Uutta oli myös naistaiteilijoiden voimallinen tuleminen. Mukana oli toki vahvoja miehiäkin – monet heistä kuvanveistäjiä tai vanhemman polven taiteilijoita, jotka 1980-luvun tuulet nostivat uuteen lentoon.

Näyttely kokoa yhteen sekä 1980-luvun unohtumattomia ikoneja että vuosikymmenen keskeisten taiteilijoiden harvoin nähtyä tuotantoa. Miltä tuntui, kun jäät lähtivät, muurit murtuivat ja uusi taide murtautui esiin?

Näyttelyn on suunnitellut taidekriitikko **Timo Valjakka**, jonka aktiivinen ura kuvataiteilijana oli 1980-luvun mittainen. Kuraattoritapaamisissa Timo Valjakka kertoo kuohuvasta 1980-luvusta taiteilijan, kokijan ja synteisin tekijän näkökulmasta. Kuraattoritapaamiset ovat taidemuseo Poikilossa torstaisin 2.6. ja 1.9. klo 17–18.

Museonjohtaja Elina Bonelius

Uusi kaupunginmuseo Kouvolassa on VUODEN TAPPAUS

Uuden museon avautuminen on iso ilo Kouvolassa, mutta aivan kivuttomasti se ei käynyt. Uusi museo kytkeytyy kymmenen paikallismuseon lakkauttamiseen kuntien yhdistymisen jälkeisellä uudella Kouvola-alueella. Vuonna 2012 tehdyn päätöksen mukaisesti uuden Kouvola synnyssä kaupungille päätyneet paikallismuseot lakkautettiin kahta lukuun ottamatta: Suomen Puotimuseo Valkealassa ja Elimäen kotiseutumuseo jatkoivat toimintaansa vuoteen 2015 saakka Kouvola kaupunginmuseon hallinnassa. Kun uusi näyttelytila avautui, merkitsi se noiden kahden siirtymistä pois kaupunginmuseon hallinnasta. Kummallekin museolle löytyi yksityinen jatkaja; tehtävää varten perustettu kannatusyhdistys kummallekin museolle. Kaupunginmuseon näyttelytoiminta jatkuu vaihtuvina näyttelyinä uudessa 500 neliömetrin näyttelytilassa Kouvola-talossa.

Museoita perustetaan harvemmin Suomessa näinä aikoina – jos muutenkaan. Näin kuitenkin tapahtui Kouvolassa, kun uusi kaupunginmuseo avasi ovensa yleisölle 15.11.2015.

Uudet tilat rikastuttavat Poikilomuseoiden näyttelytoimintaa, kun myös kaupunginmuseon kokoelmia on mahdollista esitellä monipuolisemmin. Kaupunginmuseossa on kolme näyttelytilaa, joissa voidaan vastaisuudessa esittää erikokoisia näyttelyitä yhtä aikaa. Uusi museotila mahdollistaa kouvolaalaisen kulttuurin ja historian monipuolisen esittämisen ajanmukaisella museotekniikalla.

Kouvola kaupunginmuseon uudet tilat avautuivat *Mannerin lipan alla* -näyttelyllä 15.11.2015. Kutsuvierastilaisuuden ja avajaispäivän aikana

näyttelyyn tutustui noin 1000 kävijää. Uudet museotilat sijaitsevat Kouvola-talossa, jossa jo entuudestaan toimi Kouvola taidemuseo. Kaupunginmuseon portaikkoon on hankittu Charles Sandisonin mediataideteos *Joki*. Se koostuu Kymijoen varren historiadokumenteista, kuvista ja sanoista, jotka virtaavat vastaanottamaan museovierasta.

Tytöt Kauppalankadulla 1977. Kuva Matti Kolho

VALON JA AJAN JÄLKIÄ

Irma Laukkanen ja Markku Hirvelä

Lappeenrannan taidemuseossa 4.6.–21.8.2016

Kotkassa asuvat ja työskentelevät Irma Laukkanen (s. 1958, Kotka) ja Markku Hirvelä (s. 1956, Rovaniemi) ovat molemmat kuvanveistäjiä, joille materiaalit ja materiaalien erilaiset ominaisuudet ovat olennaisia. Materiaalit ja niiden erot nostavat esiin myös aineellisuuden ja aineettomuuden kysymykset.

Irma Laukkanen tekee installaatioitaan useimmiten tasolasista käsittelemällä sitä eri tavoin. Lisäksi hän käyttää kerroksellisissa teoksissaan joskus myös muita läpikuultavia ja heijastavia materiaaleja kuten teräsverkkoa, metallilankaa tai silkkiä. Kyse onkin usein valosta, läpinäkyvyydestä, läpipääsemättömyydestä ja heijastavuudesta – tietyllä tavalla myös aineettomuudesta. Laukkanen yhdistää joskus teoksiinsa myös erilaisia esineitä ja liikkuvaa videokuvaa.

Markku Hirvelän käyttämien materiaalien repertuaari on laaja. Materiaaleja ovat muun muassa pronssi, kivi, puu, teräs, kupari sekä viime aikoina myös keramiikka ja alumiini. Jo jonkin aikaa Markku Hirvelän teoksien yksi keskeisiä teemoja on ollut aika. Hirvelä on käsitellyt teema erityisesti askelen kuvaamisen kautta. Aikaa voi kuvata niin ihmisen askel kuin myös ilveksen askel. Eri materiaalit myös ottavat vastaan jäljet ja ajan hyvin eri tavoin. Yhden materiaalin työstämiseen eli jäljen jättämiseen tarvitaan esimerkiksi voimaa, tekniikkaa ja työvälineitä, kun taas joihinkin toiseen materiaaliin jo itse aikakin jättää jälkensä hyvin helposti. Olipa materiaali mikä tahansa, kuvanveistäjä pyrkii tietyissä rajoissa kontrolloimaan materiaaliin jäävien jälkien syntymistä.

Sekä Laukkanen että Hirvelä ovat esiintyneet laajasti näyttelyissä 1980-luvun alusta lähtien niin Suomessa kuin ulkomaillakin. Laukkanen on ollut kahteenkin otteeseen Ars Fennica -ehdokkaana ja Hirvelä on palkittu monissa muistomerkki- ja veistoskilpailuissa. Kummankin teoksia on monissa merkittävisissä julkisissa kokoelmissa.

Laukkanen ja Hirvelä ovat tehneet teoksia myös yhdessä – viimeksi Kotkan Taiteilijaseuraan *Voima*-näyttelyyn Galleria Uusikuvaan marras-joulukuussa 2015. *Leikin loppu* -teos kommentoi Kotkan heikkoo galleriatilannetta ja erityisesti syksyllä 2015 ajankohtaista Galleria Uusikuvan lopettamisaikeita.

Amanuenssi Mikko Pirinen

Irma Laukkanen, *Katoava hetki*, 2010, etsaus, hiekkapuhallus, noki ja lehtihopea lasille. Kuva: Irma Laukkanen.

Yllä: Markku Hirvelä, *Getsemane*, 2014, pronssi, keramiikka ja kivi. Kuva: Heikki Y. Rissanen.

Vieressä: Markku Hirvelän vuonna 2017 valmistuvan *Kaunis Veera* veistoksen luonnos (kipsi) havainnekuvana. Lopullisen teoksen materiaali on patinoitu pronssi. Kuva ja kuvankäsittely: Olli Mantere.

TAIDETTA

Lappeenrannan Vapaudenaukiolle ja Paasikivenpuistoon

Puistoja ja kaupunkilaisten levähdyspaikkoja on ollut pirstaleisena ja epäyhtenäisinä paloina siellä täällä. Lappeenrannan maakuntakirjaston viereen on rakentunut kahdessa rakennusvaiheessa Technopoliksen toimistotalo Vapaudenaukion kulmaukseen. Toimintojen keskittäminen on myös pakottanut etsimään parkkitilaa maan alta. Lisäksi kehitykseen on vaikuttanut kauppakeskus Iso Kristiinan laajennustyöt ja kauppakeskukseen sijoitetut uusi kaupunginteatteri ja elokuvateatteri. Niinpä koko Vapaudenaukion alle on rakennettu P-Pormestari -paikointuhalli vuosina 2013–2014.

Teknisten ratkaisujen vuoksi Vapaudenaukiolle oli mahdollista rakentaa puisto, jonka muotoa ja massaa määritteli maanalaisten parkkihallin kannen kantavuus. Näillä edellytyksillä Lappeenrannan kaupungin tekninen toimi ryhtyi työhön. Syntyi aja-

Lappeenrannan keskusta on viimeiset vuodet ollut suurten muutosten kohteena: uusia suuria rakennuksia kohoaa aivan ydinkeskustaan ja ne muuttavat kaupunkimaisemaa.

tus kutsua kaupunkilaiset – paikalliset asukkaat ideoimaan Vapaudenaukion ja Paasikivenpuiston uutta ilmettä. Asiakaskysely toteutettiin syys-lokuussa 2013 maakuntakirjastossa ja asiakaspalvelukeskus Winkissä. Vastauksia, kommentteja ja ehdotuksia tuli runsaasti. Niistä saatiin myös nimi tulevalle puistoalueelle. Tällainen toimintatapa antoi asukkaille mahdollisuuden vaikuttaa suoraan kaupunkisuunnitteluun ja siten viihtyvyyteen

Vapaudenaukio-Paasikivenpuiston rakenteita ja istutuksia. Taustalla Technopolis ja vasemmalla maakuntakirjasto. Kuva: Anne Veijovuori

alueella. Vastauksissa toivottiin puistomaisuutta, viihtyisiä teemallisia oleskelualueita, ei betonikenttiä eikä viivasuoria polkuja, nuorille leikkikenttiä ja pelialueita (skeitti, shakki yms.). ”Huilauspuisto”, ”Kohtauspaikka”, ”Lukupuisto”, pöytiä ja istuimia tai pehmeitä alustoja (nurmikkoa), kahvilaa. Alueelle toivottiin myös kulttuurita: tapahtumia, taideteoksia, valotaidetta, talvella lumiveistoksia, tapahtuma- ja esiintymistiloja.

Taiteen liittäminen uuteen puistorakentamiseen oli yksi näkökulma, jota lähdettiin välittömästi edistämään. Koottiin työryhmä, johon kuuluivat kaupungin puutarhuri Hannu Tolonen, ympäristösuunnittelija Anne Veijovuori, intendentti Leena Rätty ja muotoilun läänintaiteilija Outi Turpeinen, edistä-

mään asiaa käytännössä. Tilaajana on tekninen toimi ja siellä **Pasi Leimi**, joka vie asioita eteenpäin hallinnon puolella. Työryhmä etsi taiteilijoita, joilla oli yhteyksiä Lappeenrantaan tai lähialueisiin, joten valinnan kautta päädyttiin pyytämään kolmelta taiteilijalta luonnoksia, joiden aiheistoa tai toteutustapaa ei rajoitettu. Taiteilijat saivat työskentelyn pohjaksi asiakaskyselyn ja alustavat puistosuunnitelmat. Lisäksi he kävivät paikan päällä tutustumassa alueeseen. Taiteilijat **Tiiu Anttinen**, **Marjukka Korhonen** ja **Antti Nieminen** saivat vapaasti valita tuleville teoksilleen paikan tai paikkoja, johon he halusivat ne pystyttää. Alustavien luonnosten pohjalta tilattiin pienoismallit teoksista.

Teosten rahoitukseen käytetään alueen soranmyynnistä saatuja tuloja. Lisäksi Taiteen edistämiskeskuksen eritysavustuksista saatiin Lappeenrantaan Vapaudenpuiston veistoksiin 45 000 €. Taiteilijat työstävät varsinaisia teoksiaan juuri tällä hetkellä. Kyseiset veistokset sijoitetaan puistoon vuoden 2016 keväällä.

Puistossa on useita kevyen liikenteen kulkuväyliä, jotka seuraavat maastonmuotoja kauniisti ja luonnollisesti kaarelleen. Luonnonkivillä on rajattu istutuksia, kukkivia pensaita ja koristepuita. Alueen läpi kulkee runsaasti jalankulkijoita ja polkupyöräilijöitä, koska se on suurin yhteys Pohjolankadun koulun alueen ja keskustan välillä.

Kuvanveistäjä Tiiu Anttinen veistää Taidekeskus Antaresta Sippolassa vanhassa meijerikiinteistössä. Tilaa on kunnostettu asteittain. Tiloissa on

myös pieni taidevalimo, jota vierailevat, residensissä asuvat taiteilijat voivat käyttää teostensa työstämiseen.

Tiiu Anttinen lähti kehittämään veistosehdotuksiaan runojen, lorujen, loitsujen ja satujen kautta. Erikoisesti Kirsi Kunnaksen tarinat ovat inspiroineet taiteilijaa. Maakuntakirjasto tarjoaa ehtymättömän varannon juuri tätä materiaalia. Niissä yhdistyy leikkisyys, sadunomaisuus, salaperäisyys, mielikuvituksen olennot ja ympäristöt. Uusi puisto on hyvä leikkikenttä satuolentoille. Anttinen esitti pronssifiguureja: *Korvakas*, *Vesihisinen* ja *Pitkät kantapäät*. Niistä on työn alla Korvakas – noin yhden metrin korkuinen poika suurine korvineen ja *Vesihisinen* noin 45 cm korkea veistos.

Lappeenranta on **Marjukka Korhosen** lapsuuden ja nuoruuden kotikaupunki. Hän on kuvanveistäjä ja ympäristötaiteilija, jonka teoksia on nähtävissä muun muassa 6-tien varrella Imatralla, erilaisia taideprojekteja Tampereella, Vantaalla ja Helsingissä. Lappeenrantaan, vanhaan kotikaupunkiin Marjukka Korhonen ehdotti veistoksia, jotka käsittelevät perheen olemusta. Muita vaihtoehtoisia ideoita olivat linnut. Perheen idea on ajankohtainen aina muuttuvassa maailmassa.

Marjukka Korhosen *Ydinperhe – sisko- ja velipuoli* -teos kuvaa nykyperheiden muuttunutta olemusta, perheiden muuttuneita muotoja. On syntynyt uusioperheitä, joissa on useasta perheenosasta tullut uusi perhe. Keskiössä on lapset: sisko- ja ve-

Ylhäällä oikealla:
Tiiu Anttinen, *Korvakas*, pronssinen pienoismalli teoksesta. Kuva: Pirkko Porkka

Tiiu Anttisen teosten metallirungot:
Korvakas ja *Vesihisinen*.
Kuva: Tiiu Anttinen

Vieressä:
Tiiu Anttinen muotoilee savimallia *Korvakasta* työhuoneellaan Sippolassa. Kuva: Tiia Anttinen

Antti Nieminen, *Lukija*, pienoismalli teräksestä. Kuva: Antti Nieminen

lipuoli. Vanhemmat ovat sivuroolissa, pieninä hahmoina, mutta hahmojen merkitystä taiteilija korostaa punaisella värillä. Toteutettuna valupronssinen teos on noin 180 – 190 cm korkea. Teoksessa taiteilija leikkii mittakaavalla, muotokielellä, joka on luonnosmainen, ilmava.

Antti Nieminen taideseppä, kuvanveistäjä asuu ja työskentelee Taipalsaarella. Häneltä on tulossa puistoon *Lukija* – lintuhahmo, joka on toisaalta ihminen toisaalta eläin. Sijoituspaikkana on Monarin ja kirjaston välinen nurmikkoalue. Antti Nieminen luonnehtii teostaan seuraavasti: "Lintu" on jatkoa pitkäaikaiselle lintuteemalleni. Ensimmäiset linnut taoin jo 2000-luvun alussa, sittemmin linnut ovat seikkailleet useammassakin näyttelyssä. Linnun luuranko on kiehtonut ja inspiroinut minua paljon. Linnun luuranko muistuttaa paljon dinosaurususta, evolutiivisesti linnut ovatkin lähellä muinaisia esi-isiään. Veistoksissa muinaisuus linkittyy nykyhet-

keen. Linnuista tulee inhimillisiä kun ne tekevät ihmiselle tyypillisiä asioita. Lintuveistokseni ovat sekoitus kuolemaa ja elämää, tragiikkaa ja komiikkaa, inhimillistä ja eläimellistä, mennyttä ja olevaa. Elävä lintu osaa lentää, veistokseksi taottu linnunluuranko saa mielikuvituksen lentoa.

Tämä Vapaudenaukion ja Paasikivenpuiston yhteinen taideprojekti on etenemässä kohti kevättä 2016, jolloin todelliset teokset sijoitetaan paikalleen ympäristöönsä. Samoin puisto on muotoutumassa lopulliseen asuunsa. Puu kukkivat jo ensi keväänä ensimmäisen kerran uudella puistoalueella. Pensaat erilaisine lehtimuotoineen ja väreineen tuovat vaihtelua ja rytmiä istutuksiin. Uudet veistokset tulevat täydentämään komeasti tätä kokonaisuutta – uusi oleskelupuisto on syntymässä keskelle kaupunkia. Pienikin panostus taiteeseen – ns. prosenttiperiaate (laitetaan taiteeseen 1 % rakennus- tai korjauskustannuksista) tuottaa aina iloa ja yllätyksiä.

Pienikin panostus taiteeseen tuottaa aina iloa ja yllätyksiä.

Marjukka Korhonen, Ydinperhe, sisko- ja velipuoli, saviluonnon 2015.
Kuva: Marjukka Korhonen

Amanuenssi Mikko Pirinen

VÄRIÄ SEINILLE

Kuvataiteeseen voi törmätä toisinaan yllättävissäkin kadunkulmissa. Lappeenrannassa järjestettiin 7.–30.8.2015 kolmas *Kelevatron uuden taiteen* -festivaali. Festivaalin aikana Lappeenrannan Leirin kaupunginosan Lentäjätien ja Kivenkadun kulman tontille entisen varasto- ja kaupparakennuksien seiniin syntyi kahdeksan taiteilijan ja taiteilijaryhmän toimesta yhteensä yhdeksän seinämaalausta.

Taiteilijat ovat Bait (spraymaali), Jussi Riihelä ja Selma Rissanen (spraymaali ja muste), Dead pixels (spraymaali), Niina Mantsinen (lateksimaali), Maarja Jokimies (lateksimaali), Ville Färssaaret (spraymaali, akryyli), Pallo (spraymaali, akryyli) ja Ttursk & Rusack (spraymaali).

KULISSIEN TAKAA

Amanuenssi Mari Lehtosalo,
Kouvolan Poikilo-museot

? Kuinka pitkää olet nyt ehtinyt olla uudessa työssäsi?

Olen ollut tässä tehtävässä vasta kolme viikkoa.

? Miten olet päätynyt nykyiseen työtehtävääsi Kouvolan Poikilossa?

Poikilo on minulle jo entuudestaan tuttu, koska olen työskennellyt täällä aiemmin määräaikaissa tehtävissä useaankin otteeseen. Edellinen työsuhteeni Poikilossa päättyi viime keväänä.

? Oletko toiminut muissa museoissa tai museoalan ulkopuolella?

Olen työskennellyt eri museoissa, mutta myös esimerkiksi Elimäellä Moisio-kartanossa. Kymenlaakson kaikki museot tulivat minulle tutuiksi Helsingin yliopiston koulutus- ja kehittämisskeskus Palmenian hankkeen kautta. Tuolloin minulla oli työpiste myös Merikeskus Vellamossa Kotkassa. Hankkeen aikana tulivat tutuiksi kymenlaaksolaisten museoiden kokoelmat.

? Mikä on koulutustaustasi?

Minusta piti aivan alun perin tulla liikunnan opettaja, mutta kävi kuitenkin niin, että valmistuin vaatetusalan artesaaniksi. Tämän jälkeen hain Jyväskylän yliopistoon opiskelemaan etnologiaa. Etnologia oli kaksi vuotta pääaineenani, mutta vaihtui sitten taidehistoriaan. Näiden aineiden lisäksi sivuaineitani olivat museologia, taidekasvatus ja sosiologia.

? Onko uudessa työssäsi ehtinyt tulla vastaan yllätyksiä?

Museo ja sen toiminta on minulle entuudestaan tuttua. Tästä huolimatta minun on mielestäni aina annettava itselleni mahdollisuus yllätyä. Tietty herkkyyks täytyy säilyttää. Yksi esimerkki yllätyksestä on juuri avatussa *Mannerin lipan alla* -näyttelyssä oleva valokuva neljästä neidosta, jota on käytetty myös näyttelyn markkinoin-

nissa. Emme tienneet keitä kuvan tytöt ovat, mutta pari päivää näyttelyn avautumisen jälkeen he tulivat yhdessä museoon. Keskuksellimme tyttären nuoruudesta ja kuvasimme heidät vanhan kuvan äärellä. Se oli hauskaa!

? Mitä tehtäviisi Kouvolan Poikilo-museoiden amanuenssina kuuluu?

Vastaan museon näyttelyistä osana näyttelyryhmää. Tehtävän pääpaino on taidemuseon näyttelyissä, mutta olen mukana lisäksi kaupunginmuseon näyttelyiden suunnittelussa ja toteutuksessa.

? Vaikka et vielä ole ollut työssäsi kovin pitkään, kerrotko minulle käläisistä asioista työpäiväsi on tähän mennessä koostunut?

Näistä kolmesta viikosta kaksi ensimmäistä kului viikko sitten avautuneen näyttelyn viimeistelyssä eli pääsin suoraan konkreettiseen työn touhuun, muun muassa sijoittamaan esineitä näyttelysuunnitelman mukaisille paikoille. Kolmas viikko on mennyt selvitellessä, mitä kaikkea Poikilo-museoissa tulee seuraavan vuoden aikana tapahtumaan. Käytännössä tämä on tarkoittanut yhteydenottoja taiteilijoihin ja muihin yhteistyötahoihin muun muassa tulevien näyttelyiden tiimoilta. Yhteen koulutukseenkin olen jo ehtinyt.

**? Mikä amanuenssin työssä museos-
sa on parasta ja mukavinta?**

Parasta työssä on vaihtelevuus ja monipuolisuus. Pääseeideoimaan, suunnittelemaan, toteuttamaan ja dokumentoimaan. Työssä saa olla tekemisissä kuvataiteen ja kulttuurihistorian kanssa, mutta toisaalta tapaa koko

Amanuenssi Mari Lehtosalo tarkastamassa kesällä 2016 Poikilo-galleriassa pidettävään Eero Eirton (1947–2004) näyttelyyn tulevan serigrafian Herra X:n syntymäkuuntoa. Kuva: Paula Hede / Poikilo-museot

ajan erilaisia ihmisiä museokävijöistä taiteilijoihin ja muihin sidosryhmiin.

? Millaisia haasteita työssäsi tällä hetkellä on?

Haastavinta työssä on ajan hallinta. Monta kertaa joutuu miettimään mitä ehtii tehdä, asioita on priorisoitava. Se, mitä päivän aikana on suunnitellut tekevänsä, saattaakin olla tekemättä työpäivän päättyessä kaikenlaisten yllättävien asioiden ja yhteydenottojen takia. Aikataulutus on tärkeää ja kiireen tunnetta on vain hallittava. Kaiken kaikkiaan Poikilo-museoissa tehdään paljon pienellä, mutta pontevalla porukalla.

Suurin tunne on nyt ilo ja onni, kun olen päässyt työhön, johon olen halunnut.

TUNTEELLA LIIKKEELLÄ

Emotion in Motion

VALOKUVAAJA JUHA METSON RETROSPEKTIIVI

Salon taidemuseo Veturitalli 30.1.–25.9.2016

Lappeenrannan taidemuseo 26.11.2016–5.3.2017

KAAKKURILINKIT

Kouvola:

- www.poikilo.fi
- www.facebook.com/poikilomuseot/
- www.seinatonmuseo.fi/kouvola
- www.museoaarteita.blogspot.fi

Lappeenranta:

- www.lappeenranta.fi/museo
- www.facebook.com/lappeenrannanmuseot
- www.seinatonmuseo.fi/lappeenranta
- www.issuu.com/lappeenrannanmuseot
- www.elavamuseo.blogspot.com
- www.etelakarjalanmuseot.fi
- www.linnoituksenuodit.fi

Kotka:

- www.merikeskusvellamo.fi/
- www.kotka.fi/asukkaalle/kulttuuripalvelut/kymenlaakson_museo
- www.facebook.com/Galleria.Uusikuva

Imatra:

- www.imatra.fi